

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
Радна група за унапређење изборног процеса
04 Број: 06-961/24 - 200
4. фебруар 2025. године
Београд

ОДБОРУ ЗА УСТАВНА ПИТАЊА И ЗАКОНОДАВСТВО

ИНФОРМАЦИЈА О РАДУ РАДНЕ ГРУПЕ ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ИЗБОРНОГ ПРОЦЕСА У ПЕРИОДУ ОД 31. МАЈА ДО 2. ОКТОБРА 2024. ГОДИНЕ

Одбор за уставна питања и законодавство је донео Одлуку о изменама и допунама Одлуке о образовању Радне групе за унапређење изборног процеса на својој шестој седници, одржаној 21. јуна 2024. године. У тачки 9. став 5. наведене одлуке прописано је да председавајући Радне групе једном у три месеца доставља Одбору за уставна питања и законодавство информацију о раду Радне групе. У том смислу, у својству председавајућег Радне групе за унапређење изборног процеса, а ради континуираног извештавања Одбора о свим активностима Радне групе, достављам Информацију о раду Радне групе у периоду од 31. маја до 2. октобра 2024. године, израђену 28. октобра 2024. године.

С обзиром на наведено, рок за достављање првог тромесечног извештаја истекао је 20. септембра 2024. године. Како се из доле изложеног може видети, Радна група није одржавала састанке током јула и августа 2024. године. Стога су у овом извештајном периоду обухваћене информације које се односе на период од четири месеца, унутар којег је Радна група била активна приближно три месеца.

1. Састанак чланова и заменика чланова Радне групе са делегацијом ОДИХР посматрачке мисије у Републици Србији пред одржавање локалних избора расписаних за 2. јун 2024. године

Дана 31. маја 2024. године, са почетком у 14,00 часова, у Дому Народне скупштине одржан је састанак чланова и заменика чланова Радне групе са делегацијом ОДИХР посматрачке мисије у Републици Србији.

Делегацију ОДИХР предводио је амбасадор Lamberto Zannier, а у делегацији су били и Elissavet Karagiannidou, политички аналитичар и Mariam Tabatadze, правни аналитичар.

Састанку су присуствовали следећи чланови Радне групе: Немања Ненадић, који је у својству председавајућег Радне групе отворио и модерирао састанак, Угљеша Мрдић, Ана Јаковљевић, Јелена Јеринић, Филип Таталовић, Ана Крстић, Лука Пушић, Загорка Алексић, Ђорђе Комленски, Рејхан Куртовић, Ахмедин Шкријељ и Бојан Клачар, као и Марко Милошевић, Марина Мијатовић, Кристина Антић, Наташа Михаиловић Вацић, Александар Стевановић и Роберт Сепи, заменици чланова.

Састанку су присуствовали и генерални секретар Народне скупштине, Срђан Смиљанић, заменик генералног секретара Народне скупштине, Владимир Димитријевић и заменик генералног секретара Владе Србије, Петар Јањић.

Тема састанка била је упознавање чланова ОДИХР изборне посматрачке мисије са дотадашњим радом Радне групе за унапређење изборног процеса.

2. Трећи састанак Радне групе

Дана 25. јуна 2024. године, са почетком у 11,00 часова, у Народној скупштини је одржан Трећи састанак Радне групе за унапређење изборног процеса.

Састанку је председавао Немања Ненадић, председавајући Радне групе, а присуствовали су чланови Радне групе: Угљеша Мрдић, Филип Таталовић, Ристо Костов, Лука Пушић, Загорка Алексић, Ђорђе Комленски и Рејхан Куртовић, као и Марко Милошевић, Марина Мијатовић, Кристина Антић, Наташа Михаиловић Вацић, Александар Стевановић и Слађана Коматина, заменици чланова.

Састанку нису присуствовали чланови Ана Јаковљевић, Ана Крстић, Ахмедин Шкријељ, Шаип Камбери и Павле Димитријевић, као ни њихови заменици.

Осим чланова и заменика чланова Радне групе, састанку су присуствовали и генерални секретар Народне скупштине, Срђан Смиљанић и заменик генералног секретара Народне скупштине, Владимир Димитријевић.

На дневном реду састанка било је упознавање чланова Радне групе са Одлуком о изменама и допунама Одлуке о образовању Радне групе, као и договор у вези са будућим активностима у циљу унапређења изборног процеса.

У дискусији су учествовали: Марина Мијатовић, Ђорђе Комленски, Филип Таталовић, Наташа Михаиловић Вацић, Угљеша Мрдић, Лука Пушић, Ристо Костов, Загорка Алексић, Слађана Коматина, Немања Ненадић и генерални секретар Народне скупштине, Срђан Смиљанић.

У оквиру прве тачке дневног реда председавајући је подсетио чланове Радне групе да је након прекида Другог састанка, 21. маја 2024. године, Одбору за уставна питања и

законодавство доставио Информацију о раду Радне групе. Разлог за достављање Информације био је истек рока за извршење првог задатка Радне групе, односно формулисање предлога законских и других решења која су могла имати утицаја на поступак избора одржаних 2. јуна 2024. године. Председавајући је подсетио да је у оквиру Информације навео своје предлоге у вези са даљим радом Радне групе. Напоменуо је да о тој Информацији Одбор није расправљао, али да је тим поводом одржан састанак са председником Народне скупштине, госпођом Аном Брнабић. На састанку је постигнут договор да се Одлука о образовању Радне групе за унапређење изборног процеса измени по питању три кључна сегмента:

- измена начина доношења одлука унутар Радне групе у вези са предлозима за реализацију препорука ОДИХР, како би се избегла блокада тог процеса од стране чланова који нису спремни да подрже ни један предлог за решавање проблема у одређеној области, односно ситуација која је настала током Другог састанка Радне групе, у мају 2024. године;
- могућност формирања тематских подгрупа у оквиру Радне групе, чији задатак би био да усагласе предлоге који се тичу једног закона или једне области (као што су на пример јавно информисање и медији, јединствени бирачки списак, финансирање политичких активности итд), при чему би радили непосредно и са представницима надлежних државних органа, те да Радној групи понуде решења која би ишла у правцу испуњења препорука ОДИХР које адресирају те области;
- ревидирање рока у којем Радна група треба да изврши свој задатак и Народној скупштини достави предлоге за измене одговарајућих закона у циљу испуњења препорука ОДИХР, како и ранијих тако и оних које се очекују у коначном извештају после локалних избора, одржаних 2. јуна 2024. године. Рок, прописан новом одлуком, у којем Народна скупштина треба да усвоји измене тих закона је 1. јул 2025. године, што значи да би Радна група требало да своје предлоге достави знатно раније.

Председавајући је описао нова решења у Одлуци, као и начин на који би она могла бити примењена у разним ситуацијама (нпр. када постоји само један предлог за унапређење одређене норме закона, када је таквих предлога више, када постоји пуна сагласност у оквиру подгрупа или када је нема итд.)

У дискусији која је потом уследила чула су се опречна мишљења када је у питању начин на који је измењена тачка 6. која уређује доношење одлука на састанцима Радне групе, као и у оквиру тематских подгрупа, будући да су неки од чланова сматрали да норме нису довољно јасне или да нису адекватне.

Генерални секретар Народне скупштине је тим поводом подсетио присутне на основни циљ због кога је Радна група образована и да је на састанку Колегијума Народне скупштине исказана јасна воља да се крене у примену препорука ОДИХР. Нагласио је да сви чланови Радне групе треба да узму активно учешће у њеном раду и да је основна идеја да се дође до предлога за решавање појединих отворених питања, па стога и овакво решење када је у питању начин доношења одлука. У свом даљем излагању се осврнуо на

разлоге за формирање тематских подгрупа и обавестио присутне да ће будућим састанцима Радне групе присуствовати не само он са својим сарадницима, већ и секретари ресорних скупштинских одбора, саветници председнице Народне скупштине, представници министарстава и других органа на чији делокруг се поједине препоруке ОДИХР односе, а све у циљу стручне подршке квалитетнијем раду Радне групе.

У оквиру друге тачке дневног реда дискутовало се о динамици рада у наредном периоду и том приликом се чуо предлог да би требало да се дефинише област која ће имати приоритет приликом разматрања и одлучивања, при чему је више чланова у први план истакло потребу законског уређења начина на који ће бити извршена ревизија Јединственог бирачког списка. Поменуто је и да Радна група треба још једном да размотри предлоге о којима се дискутовало током претходних састанака, пошто се Радна група о њима није изјашњавала.

На самом крају је договорено да чланови Радне групе у најкраћем могућем року идентификују законе и друге прописе који, по њиховом мишљењу, треба да претрпе измене и допуне како би се испунила свака од препорука ОДИХР, што ће бити основ и за евентуално формирање тематских подгрупа. Чланови који то нису учинили у претходном року (до 7. маја 2024. године), позвани су да у року од седам дана доставе своје приоритетне предлоге за измене и допуне закона, а они који су већ достављали предлоге, да их по потреби ажурирају.

Састанак је завршен у 13,15 часова.

3. Састанак чланова и заменика чланова Радне групе са делегацијом ОДИХР посматрачке мисије у Републици Србији након одржавање локалних избора расписаних за 2. јун 2024. године

Дана 25. септембра 2024. године, са почетком у 12,00 часова, у Дому Народне скупштине одржан је састанак чланова и заменика чланова Радне групе са делегацијом ОДИХР посматрачке мисије у Републици Србији.

Делегацију ОДИХР предводио је амбасадор Lamberto Zannier, а у делегацији су били и Meaghan Fitzgerald, шеф Одељења за изборе, Keara Castaldo, виши саветник за изборе и Raul Muresan, координатор пројекта ОДИХР.

Састанку су присуствовали следећи чланови Радне групе: Угљеша Мрдић, Ана Јаковљевић, Филип Таталовић, Ана Крстић, Лука Пушић, Загорка Алексић, Ђорђе Комленски, Павле Димитријевић и Бојан Клачар, као и заменици чланова: Марко Милошевић, Марина Мијатовић, Душан Динчић, Кристина Антић, Владана Јараковић и Роберт Сепи, који је у својству заменика председавајућег отворио и модерирао састанак.

Тема састанка била је представљање завршног извештаја ОДИХР изборне посматрачке мисије за локалне изборе у Републици Србији, одржане 2. јуна 2024. године, као и размена мишљења о преосталим препорукама ОДИХР.

4. Четврти састанак Радне групе

Дана 30. септембра 2024. године, са почетком у 11,00 часова, у Народној скупштини је одржан Четврти састанак Радне групе за унапређење изборног процеса.

Састанку је председавао Немања Ненадић, председавајући Радне групе, а присуствовали су чланови Радне групе: Угљеша Мрдић, Ана Крстић, Лука Пушић, Урош Кандић, Загорка Алексић, Ђорђе Комленски, Павле Димитријевић и Бојан Клачар, као и Марко Милошевић, Кристина Антић, Александар Стевановић и Владана Јараковић, заменици чланова.

Састанку нису присуствовали чланови Ана Јаковљевић, Јелена Јеринић, Филип Таталовић, Рејхан Куртовић, Ахмедин Шкријељ и Шаип Камбери, као ни њихови заменици.

Осим чланова и заменика чланова Радне групе, састанку су присуствовали и заменик генералног секретара Народне скупштине, Владимир Димитријевић и саветник председнице Народне скупштине, Михајло Живковић.

На дневном реду састанка било је упознавање чланова Радне групе са нацртима закона о изменама и допунама Закона о спречавању корупције и Закона о јединственом бирачком списку, као и са ставовима чланова Радне групе чији су предлози били полазна основа за израду ових нацрта, потом упознавање чланова Радне групе са предлозима мера које су чланови Радне групе доставили у периоду после Трећег састанка Радне групе, као и разматрање динамике рада Радне групе у наредном периоду по приоритетима и информисање чланова Радне групе о планираним законодавним активностима, те договор у вези рокова за предлагање мера за поступање по препорукама из Завршног извештаја ОДИХР изборне посматрачке мисије за локалне изборе у Републици Србији, одржане 2. јуна 2024. године.

У дискусији су учествовали: Ђорђе Комленски, Александар Стевановић, Угљеша Мрдић, Марко Милошевић, Павле Димитријевић, Бојан Клачар и Немања Ненадић.

Иницијални предлог дневног реда је садржавао као прве две тачке и разматрање предлога закључака које је поднео члан Радне групе, народни посланик Ђорђе Комленски, да поводом појединих препорука ОДИХР није потребно предузимање законодавних или других мера. Председавајући је истакао да одлука Радне групе о овим предлозима представља претходно питање за разматрање било ког предлога који се односи на те препоруке ОДИХР, односно, у конкретном случају, на измене Закона о спречавању корупције и Закона о Јединственом бирачком списку. Члан Радне групе Ђорђе Комленски је обавестио присутне да је непосредно пре почетка састанка повукао своје предлоге, те је стога утврђен ревидирани дневни ред, као што је горе наведено.

У оквиру прве тачке дневног реда, председавајући је упознао чланове Радне групе са ставовима Транспарентност Србија о Нацрту закона о изменама и допунама Закона о спречавању корупције који је Служба Народне скупштине припремила полазећи од предлога Транспарентност Србија из маја 2024. године. При том је посебно објаснио разлике између решења из овог Нацрта и решења која се налазе у изворним предлозима Транспарентност Србија. Као кључне тачке разликовања, истакао је дефиницију промотивних активности јавних функционера и трајање периода у којем би те активности биле ограничене. Чланови Радне групе су највише пажње у дискусијама посветили уређењу налога јавних функционера на друштвеним мрежама, укључујући и опасност од злоупотреба тзв. лажних налога на друштвеним мрежама, а који гласе на име јавних функционера, изложивши при том различите идеје како да се те злоупотребе спрече. Председавајући је напоменуо да Министарство правде планира да организује јавну расправу о Нацрту закона о изменама и допунама Закона о спречавању корупције који је припремљен ради испуњавања препорука ГРЕКО и да би, због једновременог одлучивања Народне скупштине о свим променама у овом закону, било добро да се временски усагласи рад Радне групе са активностима Министарства правде и у том смислу предложио да Радна група што пре настави са радом.

У оквиру друге тачке дневног реда, члан Радне групе Павле Димитријевић упознао је присутне са кључним коментарима удружења ЦРТА поводом решења из Нацрта закона о изменама и допунама Закона о јединственом бирачком списку који је пред овај састанак доставила Служба Народне скупштине. Нагласио је да се овај нацрт односи на две кључне целине, и то: јавно доступне податке из јединственог бирачког списка и формирање комисије која би имала задатак да спроведе независну ревизију бирачког списка. Поводом доступности података из јединственог бирачког списка, поједини чланови Радне групе су изразили скепсу у погледу предложених решења наводећи да би објављивање броја бирача по домаћинству односно броју стана извесно довело до озбиљних злоупотреба и могло да угрози животе и имовину бројних грађана. У даљој дискусији разматрало се како да се дође до избалансираног решења где би, с једне стране, био задовољен интерес јавности да јој одређени подаци из јединственог бирачког списка буду доступни, али тако да, са друге стране, не постоји опасност од угрожавања безбедности грађана. До најзначајнијих разлика током дискусије дошло је у вези са трајањем мандата, као и саставом (предлагачима) комисије која би се бавила ревизијом јединственог бирачког списка.

До краја рада чланови Радне групе су се упознали са тренутно доступним информацијама о планираним законодавним активностима других државних органа. Председавајући је нагласио да је потребно да Радна група утврди динамику свог будућег рада која би се базирала на претходно прибављеним информацијама о законодавним плановима ресорних министарстава. У том смислу је поменуо да је Министарство правде објавило нацрте измена Кривичног законика и Законика о кривичном поступку и предложио да Радна група контактира ово министарство како би се покушало да се заједничким напором дође до најоптималнијих решења јер се у поменутих нацртима не налази ништа од онога што су поједине невладине организације и чланови Радне групе предлагали у претходном периоду, када је ова материја у питању. Закључено је да се од Службе Народне скупштине затражи да, до одржавања наредног састанка Радне групе на

којем ће тема бити утврђивање динамике рада Радне групе, од ресорних министарстава прибави информације о планираним изменама закона којима би требало да се адресирају и поједине препоруке ОДИХР. председавајући је истовремено предложио да чланови Радне групе до 8. октобра 2024. године доставе предлоге законодавних или других мера које би се односиле на препоруке ОДИХР из јуна 2024. године, као и да до истог датума коригују или допуне раније достављене предлоге који су у вези са наведеним препорукама.

Састанак је завршен у 13,35 часова.

5. Пети састанак Радне групе

Дана 2. октобра 2024. године, са почетком у 11,00 часова, у Народној скупштини је одржан Пети састанак Радне групе за унапређење изборног процеса.

Састанку је председавао Немања Ненадић, председавајући Радне групе, а присуствовали су чланови Радне групе: Угљеша Мрдић, Ана Јаковљевић, Јелена Јеринић, Ана Крстић, Ристо Костов, Лука Пушић, Павле Димитријевић и Бојан Клачар, као и Марко Милошевић, Кристина Антић, Александар Стевановић и Владана Јараковић, заменици чланова.

Састанку нису присуствовали чланови Филип Таталовић, Урош Кандић, Загорка Алексић, Ђорђе Комленски, Рејхан Куртовић, Ахмедин Шкријељ и Шаип Камбери, као ни њихови заменици.

Осим чланова и заменика чланова Радне групе, састанку су присуствовали и генерални секретар Народне скупштине, Срђан Смиљанић, заменик генералног секретара Народне скупштине, Владимир Димитријевић и саветник председнице Народне скупштине, Михајло Живковић.

На дневном реду састанка било је разматрање предлога за измене и допуне Закона о спречавању корупције и Закона о јединственом бирачком списку, повезаних препорука из Завршног извештаја ОДИХР изборне посматрачке мисије за локалне изборе у Републици Србији, одржане 2. јуна 2024. године и усаглашавање текстова унутар Радне групе, као и разматрање иницијатива за упућивање препорука државним органима за спровођење мера.

Како на почетку састанка није било кворума потребног за одлучивање, Радна група је, на предлог председавајућег, одлучила да сходном применом Пословника Народне скупштине одржи састанак без кворума за одлучивање како би се присутни чланови Радне групе додатно упознали са решењима у предложеним изменама Закона о спречавању корупције и Закона о Јединственом бирачком списку.

У дискусији су учествовали: Ана Јаковљевић, Павле Димитријевић, Угљеша Мрдић, Јелена Јеринић, Срђан Смиљанић, Бојан Клачар, Ристо Костов, Лука Пушић, Александар Стевановић, Марко Милошевић и Немања Ненадић.

На почетку су своје мишљење о предлозима који су представљени на Четвртом састанку, дали чланови који тада нису били присутни. Пошто је у периоду између Четвртог и Петог састанка члан Радне групе, народни посланик Угљеша Мрдић, поднео предлог измена и допуна Закона о Јединственом бирачком списку и Закона о спречавању корупције, замољен је да представи ове предлоге а нарочито разлике у нормативним решењима, уколико их има, између ових предлога и нацрта који је припремила Служба Народне скупштине, а о којима је било речи на Четвртом састанку. Током размене мишљења поводом ових предлога дошло се до закључка да је потребно поново остварити контакт са надлежнима у Министарству унутрашњих послова како би се разрешиле поједине недоумице у погледу вођења евиденција о пребивалишту грађана и утврдило да ли постоји потреба за изменама закона који уређује ту материју, а у вези са поступком ревизије Јединственог бирачког списка. Током дискусије није дошло до приближавања ставова у вези са саставом и трајањем мандата будуће комисије која ће се бавити ревизијом Јединственог бирачког списка, а појавила су се и нова спорна питања у вези са овлашћењима и задацима те комисије. Договорено је да се у року од неколико дана одржи неформални радни састанак у мањем формату на којем би заинтересовани чланови Радне групе усаглашавали ставове у вези са радном верзијом нацрта закона о изменама и допунама Закона о јединственом бирачком списку.

У даљем раду чланови Радне групе су дискутовали о препорукама из коначног извештаја ОДИХР поводом локалних избора одржаних 2. јуна 2024. године и упоређивали њихов садржај са препорукама које је ОДИХР објавио после претходних избора, нарочито када је реч о препорукама које су везане за два закона који су предмет расправе.

Члан Радне групе, народни посланик Ристо Костов, је поновио свој предлог који је изнео и током састанка чланова Радне групе са делегацијом ОДИХР 25. септембра 2024. године, да се на неки начин иницира да ОДИХР упуту препоруку која би се односила на заштиту права Срба на Косову и Метохији да гласају на изборима које спроводи Република Србија.

Међу новим препорукама ОДИХР председавајући је истакао ону која захтева од јавног функционера, који је кандидат на изборима, да „поднесе оставку“ на функцију и предложио је да се решење формулише на други начин, јер „подношење оставке“ не би донело жељене ефекте. У том контексту се полемисало и о предлогу народног посланика Угљеше Мрдића да се ограничење у вршењу јавних функција током изборне кампање веже за истек рока за кандидовање на изборима, као и о модалитетима ограничавања активности јавних функционера током изборне кампање. Наглашено је да основна идеја није да се лицима која врше јавну функцију забрани да учествују у изборној кампањи, већ да се спречи да јавни функционери кампању воде „из фотеле јавног функционера“ уместо као страначки активисти, односно страначки функционери. Председавајући је на крају констатовао да је свакако потребно да се обаве додатне консултације када су у питању већ предложена решења за измене Закона о спречавању корупције у светлу препорука ОДИХР из јуна 2024. године које нису адресиране предложеним нацртом измена и допуна тог закона.

Састанак је завршен у 13,30 часова.

6. Обраћање Радне групе државним органима и њихово поступање

Подсећам да је у Информацији о раду Радне групе за унапређење изборног процеса у периоду 29. април – 20. мај 2024. године, која је достављена Одбору за уставна питања и законодавство 20. маја 2024. године, наведен списак државних органа и институција којима је Радна група у току наведеног периода упутила молбу за достављање мишљења о појединим предлозима за измене и допуне закона. То су:

- Министарство државне управе и локалне самоуправе;
- Министарство финансија;
- Министарство правде;
- Министарство информисања и телекомуникација
- Министарство унутрашњих послова;
- Републички секретаријат за законодавство;
- Агенција за спречавање корупције;
- Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности;
- Регулаторно тело за електронске медије.

У међувремену, одговор у виду коментара, односно мишљења су доставили само Агенција за спречавање корупције и Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности.

Што се тиче обавезе појединих државних органа и институција да именују своје представнике у складу са тачком 3. ст. 1. и 2. Одлуке, Радна група се обратила:

- Министарству државне управе и локалне самоуправе;
- Министарству финансија;
- Министарству правде;
- Министарству информисања и телекомуникација
- Министарству унутрашњих послова;
- Републичком секретаријату за законодавство;
- Агенцији за спречавање корупције;
- Заштитнику грађана;
- Поверенику за информације од јавног значаја и заштиту података о личности;
- Поверенику за заштиту равноправности;
- Републичкој изборној комисији;
- Регулаторном телу за електронске медије.

У међувремену, своје представнике у Радној групи су одредили сви наведени субјекти са изузетком Министарства правде и Републичког секретаријата за законодавство.

Радна група је у међувремену, 17. маја и 16. октобра 2024. године, тражила информације потребне за свој даљи рад од Министарства унутрашњих послова, али одговор на наведене упите није добила.

7. Предлози чланова Радне групе

Подсећам да је у Информацији о раду Радне групе за унапређење изборног процеса у периоду 29. април – 20. мај 2024. године, која је достављена Одбору за уставна питања и законодавство 20. маја 2024. године, наведен списак од 25 предлога које су чланови Радне групе званично доставили ради разматрања и одлучивања током наведеног периода.

У међувремену су достављени следећи додатни предлози:

1) Члан Радне групе, Угљеша Мрдић:

- Предлог за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку;
- Предлог за измене и допуне Кривичног законика;
- Предлог за измене и допуне Закона о спречавању корупције;
- Предлог за измене и допуне Закона о финансирању политичких активности;
- Предлог за измене и допуне Закона о избору народних посланика;
- Предлог за измене и допуне Закона о локалним изборима;
- Предлог за измене и допуне Закона о Уставном суду.

2) Заменик члана Радне групе, Марко Милошевић:

- Предлог за измене и допуне Закона о финансирању политичких активности;
- Предлог за измене и допуне Закона о спречавању корупције;
- Предлог за измене и допуне Закона о избору народних посланика;
- Предлог за измене и допуне Закона о локалним изборима;
- Предлог за измене и допуне Закона о Уставном суду.

3) Члан Радне групе, Ристо Костов:

- Предлог за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку;
- Предлог за измене и допуне Закона о финансирању политичких активности;
- Предлог за измене и допуне Закона о спречавању корупције;
- Предлог за измене и допуне Закона о избору народних посланика;
- Предлог за измене и допуне Закона о локалним изборима;
- Предлог за измене и допуне Закона о Уставном суду.

4) Члан Радне групе, Урош Кандић:

- Предлог за измене и допуне Закона о финансирању политичких активности;
- Предлог за измене и допуне Закона о спречавању корупције;
- Предлог за измене и допуне Закона о избору народних посланика;
- Предлог за измене и допуне Закона о локалним изборима;
- Предлог за измене и допуне Закона о Уставном суду.

5) Заменик члана Радне групе, Александар Стевановић:

- Предлог за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку;
- Предлог за измене и допуне Кривичног законика.

6) Члан Радне групе, Ђорђе Комленски:

- Предложио да Радна група донесе закључке да ни по једној препоруци ОДИХР није потребно предузимање законодавних или других мера (повукао у међувремену 16 предлога из процедуре).

7) Члан Радне групе, Рејхан Куртовић:

- Предлог за измене и допуне Закона о финансирању политичких активности;
- Предлог за измене и допуне Закона о спречавању корупције;
- Предлог за измене и допуне Закона о избору народних посланика;
- Предлог за измене и допуне Закона о локалним изборима.

8) Члан Радне групе, Ахмедин Шкријељ:

- Предлог за измене и допуне Закона о јединственом бирачком списку;
- Предлог за измене и допуне Закона о финансирању политичких активности;
- Предлог за измене и допуне Закона о спречавању корупције.

9) Члан Радне групе, Бојан Клачар:

- Предлог за измене и допуне Кривичног законика.

11) Члан Радне групе, Немања Ненадић:

- Предлог за измене и допуне Кривичног законика.

Напомена: Када је реч о предлозима под тачкама 2) 4) и 7) као и о појединим предлозима под тачкама 1) и 3) реч је о документима који су настали у процесу рада Радне групе Владе Републике Србије за сарадњу са ОЕБС и ОДИХР, а који су посланичким групама у Народној скупштини Републике Србије достављени током априла 2024. године. Поједини чланови Радне групе су те предлоге потом званично предложили у истоветном тексту.

Поред наведених конкретних предлога, достављамо Одбору, ради информисања, и обједињени списак закона и других прописа које је по мишљењу појединих чланова Радне групе потребно изменити у циљу испуњења свих препорука ОДИХР:

- Закон о спречавању корупције;
 - Закон о финансирању политичких активности;
 - Закон о јавном информисању и медијима;
 - Закон о електронским медијима;
 - Закон о јавним медијским сервисима;
 - Закон о оглашавању;
 - Закон о избору народних посланика;
 - Закон о локалним изборима;
 - Закон о избору председника Републике;
 - Закон о политичким странкама;
 - Кривични законик;
 - Законик о кривичном поступку;
 - Закон о прекршајима;
 - Закон о организацији и надлежности државних органа у сузбијању организованог криминала, тероризма и корупције;
 - Закон о јединственом бирачком списку;
 - Закон о пребивалишту и боравишту грађана;
 - Породични закон;
 - Закон о ванпарничном поступку;
 - Закон о слободном приступу информацијама од јавног значаја;
 - Закон о заштити података о личности;
 - Закон о Уставном суду;
 - Закон о локалној самоуправи;
 - Закон о електронској управи;
 - Устав Републике Србије;
 - Закон о јавним предузећима;
 - Закон о управљању привредним друштвима која су у власништву Републике Србије;
 - Закон о Влади (и други прописи којима се утврђује шта је дужност јавног функционера);
 - Закон о државној управи;
 - Закон о буџетском систему;
 - Закон о банкама;
 - Закон о управним споровима;
 - Закон о оверавању потписа, рукописа и преписа;
 - Закон о јавном бележништву;
 - Закон о уређењу судова.
-
- Правилник о начину извршавања обавеза пружалаца медијских услуга;
 - Упутство за спровођење Закона о јединственом бирачком списку;

- Правилник о начину извршавања обавеза јавних медијских сервиса током предизборне кампање.

8. Сарадња Радне групе са ОДИХР

Што се тиче сарадње Радне групе са ОДИХР, током састанка чланова Радне групе са делегацијом ОДИХР, 25. септембра 2024. године, исказана је спремност ОДИХР да Радној групи пружи стручну помоћ у раду у наредном периоду, уз услов да Радна група претходно благовремено обавести ОДИХР о динамици свог рада. У том смислу, председавајући Радне групе је 9. октобра 2024. године послао писмо ОДИХР које достављамо у прилогу. Напомињем да у периоду на који се односи ова информација о раду Радне групе, Радна група није добила одговор ОДИХР.

9. Сарадња са генералним секретаријатом Народне скупштине, председником Народне скупштине и Одбором за уставна питања и законодавство

Током овог периода Радна група је остваривала разне видове сарадње са Генералним секретаријатом Народне скупштине и председником Народне скупштине. Између осталог, представници Генералног секретаријата Народне скупштине, као и саветник председнице, присуствовали су састанцима Радне групе.

Поред наведеног, како је члановима објашњено пред Четврти састанак Радне групе, Служба Народне скупштине је израдила нацрте измена и допуна Закона о спречавању корупције и Закона о јединственом бирачком списку, полазећи од предлога удружења Транспарентност Србија, односно ЦРТА, из маја месеца 2024. године. Након што је закључено да ти нацрти не могу бити предмет одлучивања Радне групе, њих је потом као своје предлоге поднео члан Радне групе Угљеша Мрдић.

На састанку председавајућег са председником Народне скупштине и њеним сарадницима, 31. јула 2024. године било је речи о информацијама које би за потребе рада Радне групе требало да прибави Народна скупштина од органа државне управе, о динамици рада Народне скупштине након што Радна група предложи измене и допуне закона и другим повезаним питањима.

Са Одбором за уставна питања и законодавство у овом периоду није било састанака или размене дописа. Према расположивим информацијама, Одбор није расправљао о информацији коју је председавајући доставио 20. маја 2024. године.

10. Препоруке ОДИХР из завршног извештаја ОДИХР изборне посматрачке мисије за локалне изборе у Републици Србији, одржане 2. јуна 2024. године

ПРИОРИТЕТНЕ ПРЕПОРУКЕ

1. У складу са обавезама које прописује ОЕБС, треба предузети мере којима би се обезбедила одвојеност државе и странке, као и непристрасност јавне управе током кампање.
2. Како би се осигурала правилна и доследна примена правног оквира, потребно је ускладити законодавство које се односи на изборе, а било које законске измене и допуне треба да буду усвојене довољно унапред пре наредних избора, на инклузиван и транспарентан начин. Требало би размотрити могућност обједињавања изборног законодавства.
3. Да би се побољшала тачност бирачког списка и повећало поверење јавности, власти би требало да омогуће потпуну ревизију Јединственог бирачког списка и регистра матичних књига, коју би спроводили независни стручњаци уз учешће релевантних актера, укључујући представнике релевантних министарстава, политичких странака и цивилног друштва.
4. Да би се повећало поверење јавности у тачност бирачких спискова, Министарство за државну управу и локалну самоуправу требало би да објави довољно детаљне податке о бирачима уписаним у бирачки списак који би омогућили суштинску проверу тачног броја бирача.
5. Власти би требало да осуде нападе на новинаре, спроведу мере за њихову заштиту и спрече несанкционисање напада правовременим и независним истрагама којима би се починиоци привели правди. Додатне кораке треба предузети како би се медијски радници заштитили од злоупотребе тужби за клевету тако што ће се неосновани случајеви брзо одбацивати, додељивати трошкови поступка и одштете, и изрицати одвраћајуће казне онима који покрећу такве поступке.
6. Како би се спречио непримерени утицај на бираче, треба увести разумна ограничења трошкова кампање и размотрити смањење горње границе за донације правних лица.
7. Судови који се баве предметима који се односе на изборе требало би да спровode усмена јавна саслушања, а законом би требало дефинисати јасне надлежности и рокове за Уставни суд у питањима повезаним са изборима.
8. Да би се осигурала доследност у спровођењу избора и унапредила професионалност изборне администрације, додатна упутства о примени правила могла би бити у надлежности једне институције.

ОСТАЛЕ ПРЕПОРУКЕ

9. Власти на свим нивоима требало би да предузму свеобухватне напоре за промовисање активног учешћа жена у јавном и политичком животу. Додатни механизми и подстицаји требало би да буду успостављени како би се политичке странке охрабриле да промовишу учешће жена у политичком животу, повећају њихову видљивост током изборних кампања и унапреде њихову улогу у политици.

10. Да би се повећала свест јавности о правима бирача, изборна администрација треба да развије и спроведе свеобухватан и циљано усмерен програм едукације бирача о њиховим правима, који укључује и питање очувања тајности гласања и важности ажурирања података о пребивалишту.

11. Да би се повећала транспарентност активности ЛИК, седнице ЛИК треба да буду јавно најављене унапред, а свим члановима треба пружити правовремене и свеобухватне информације о дневном реду за предстојеће седнице, као и сав релевантни основни материјал.

12. Да би се повећала свест јавности о правима бирача, изборна администрација треба да развије и спроведе свеобухватан и циљано усмерен програм едукације бирача о њиховим правима, који укључује и питање очувања тајности гласања и важности ажурирања података о пребивалишту.

13. Требало би предузети мере како би се спречио притисак на бираче, обезбедила заштита података и спречило ометање у прикупљању потписа подршке; такве мере могле би укључивати коришћење алата е-управе за прикупљање потписа подршке.

14. Како би се спречила злоупотреба државних ресурса, могла би се размотрити забрана најављивања и спровођења ванредних програма социјалне заштите и јавних инфраструктурних пројеката, након позива за изборе.

15. Законом би требало јасно дефинисати правила за онлајн кампању, укључујући и ону коју воде јавне институције и званичници. Одговорна надлежна институција требало би да буде овлашћена да прати кампање кандидата и других актера, са ефикасним и пропорционалним механизмима за санкционисање прекршаја.

16. Како би се спречила злоупотреба јавне функције и притисак на запослене у јавном сектору и друге бираче, носиоци руководећих положаја у јавним институцијама и јавним предузећима законом би требало да буду обавезани да у случају кандидатуре на изборима привремено поднесу оставке на своју функцију, што би било у складу са међународним стандардима.

17. Како би се омогућило бирачима да донесу информисану одлуку, власти би могле размотрити обезбеђивање јавних штандова или других места на којима изборни учесници могу постављати изборне плакате

18. Да би се побољшала транспарентност и доступност информација бирачима, период обухваћен прелиминарним финансијским извештавањем о кампањи треба продужити да обухвати период ближи дану избора.
19. Ради веће транспарентности, могла би се размотрити могућност да изборни учесници подносе извештаје о приходима и расходима кампања свих јединица локалне самоуправе путем једног наменски одређеног банковног рачуна.
20. Агенција за спречавање корупције требало би да буде законски обавезана да проактивно идентификује кршења током изборних кампања, и то у правовременом року.
21. Независност и ефикасност Регулаторног тела за електронске медије треба додатно унапредити, уз јасно дефинисане његове надлежности током предизборних кампања. Требало би уложити напоре како би се побољшало поштовање законских рокова, ефикасно решавале жалбе, обезбедило ефикасно праћење медијског садржаја и очувала транспарентност у раду овог тела.
22. Како би се подстакла улога медија као чувара јавног интереса, медијске куће треба да користе своју уредничку слободу и да се уздрже од коришћења материјала, које су произвеле политичке странке, у вестима и информативним програмима.
23. Треба размотрити преиспитивање повлашћених услова по којима се проглашава и заступа листа националне мањине
24. Да би се унапредио систем решавања спорова, требало би размотрити проширење правног статуса којим би се омогућило заинтересованим странама, укључујући и домаће посматраче, да оспоре све одлуке, поступке и пропусте изборних комисија, у складу са међународним стандардима..
25. Закон би требало изменити и допунити захтевом да Агенција за спречавање корупције доноси све одлуке у званичном формату који може бити предмет судске ревизије. Поред тога, законодавство би требало да утврди рокове за убрзани поступак за целокупан процес решавања спорова који се односе на кршења правила о финансирању кампање, укључујући и судске рокове.
26. Власти би требало да осигурају одговарајуће услове за домаће посматраче како би могли да обављају своје активности у окружењу без притисака и застрашивања, у складу са међународним обавезама Србије
27. Како би се обезбедила доследна примена процедура на дан избора, могло би се размотрити увођење обавезне стандардизоване обуке за све чланове бирачких одбора, као и за потенцијалне чланове, укључујући и оне из проширеног састава.
28. Како би се осигурала тајност гласања, треба унапредити уређење бирачких места, као и изглед и позиционирање паравана за гласање.